

Motion till riksdagen 2005/06:So426

av **Ingemar Vänerlöv (kd)**

Övervikt hos barn

Motionen delad mellan flera utskott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av åtgärder för att komma till rätta med överviktsproblemen hos barn och ungdomar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en ökad satsning på forskning kring problemen med övervikt och fetma hos barn och vuxna.¹

¹ Yrkande 2 hänvisat till UbU.

Fel! Okänt namn på

Bakgrund

Fetma ökar bland barn och ungdomar. Redan nu utpekats barnfetma som ett av vår tids största hälsohot och än har vi bara sett början. Vart tionde barn eller 155 miljoner i världen betraktas som feta, enligt WHO:s rapport ”The international Obesity Task Force”. I Sverige är situationen den liknande. För tio år sedan var en av tio svenska sjuåringar överviktig, i dag är det var fjärde. Bland tonåringar är andelen feta och överviktiga ännu högre. Under tio år har den genomsnittliga kroppsvikten för skolbarn ökat med ett halvt kilo per år (Socialstyrelsen).

Orsaker till barnfetma

Den främsta anledningen till problemen med barnfetma är för mycket stillasittande. FN:s världshälsoorganisation, WHO, genomför återkommande internationella undersökningar av skolbarn i årskurs fem, sju och nio. Undersökningarna visar att fritidsvanorna innebär mer stillasittande än tidigare. Skolbarnens TV-tittande och dataspelning har ökat markant sedan mitten av 1980-talet.

Enligt Socialstyrelsen finns det flera förklaringar till utvecklingen av viktökningen. Den viktigaste faktorn är den tekniska utvecklingen som gjort att vi behöver röra på oss allt mindre. Bildskärmsarbete på jobbet samt video- och TV-tittande och datoranvändning på fritiden har gjort att den totala energiförbrukningen, trots ökad motion på fritiden, är mindre än den var tidigare. Däremot har stora delar av befolkningen inte minskat sitt kaloriintag. Många barn och ungdomar lever också osunt med snabbmat, läsk och godis och för lite aktivitet. De genetiska förutsättningarna spelar också stor roll för övervikt och fetma.

Hälsorisker

Cirka 20–25 procent av ungdomar i 10-årsåldern i Sverige är överviktiga och mellan tre och fem procent lider av sjukdomen fetma, det motsvara cirka 50 000 barn. Barn med fetma utvecklar insulinresistens, blodfettrubbningar och leverpåverkan. Prognosen för barn med fetma och övervikt avseende möjligheten att utan behandling bli normalviktiga som vuxna är idag dålig; cirka 80 procent av de barn som i 6–7-årsåldern är överviktiga eller lider av fetma är fortfarande överviktiga eller feta i de sena tonåren.

Tidig fetmautveckling är allvarlig för den framtida hälsan. Medellivslängden sjunker ju tidigare under vuxenåren som fetman har detekterats. Vid BMI 45 (kroppsmasseindex, mått på den relativa kroppsvikten, bygger på uppgifter om vikt och kroppslängd) vid 20 års ålder reduceras antalet levnadsår med 13 år. Flera studier styrker också att fetma är en väsentlig faktor för cancerut-

veckling. Sammanfattningsvis kan man med fog betrakta barn- och ungdomsfetma som en ny folksjukdom.

Från studier av vuxna med övervikt vet man att också en ganska måttlig viktnedgång innebär vinster för hälsan, och tvärtom. Varje ytterligare steg på överviktskalan innebär ökade risker för hjärt- och kärlsjukdom. Att svenska barn och ungdomar nu tycks bli allt tyngre är oroande. Det är en allvarlig utveckling eftersom hälsoskadlig övervikt eller fetma grundlagd i barndomen kan vara svår att bli av med. Risken att drabbas av såväl fysisk som psykisk ohälsa ökar.

Hjärtinfarkt, njursvikt och amputationer riskerar att drabba människor redan i 30-årsåldern om de varit överviktiga som barn. Åldersdiabetes ökar dramatiskt bland barn och unga. Åldersdiabetes i tidig ålder bäddar för ett spektrum av sjukdomar och sjukliga tillstånd i vuxen ålder. Det är i de grupperna forskarna nu börjar se sjukdomar och skador som hittills bara drabbat åldrande människor som länge levt med typ-2-diabetes. Framför allt handlar det om hjärt- och kärlsjukdomar men även njurpåverkan, ögonskador och nervskador som tvingat fram amputationer.

Övervikt i tidig ålder är en enorm belastning för hela kroppen, det hormonella systemet, hjärta, lungor, matsmältning och njurar. Hela kroppen tar stryk av fetman.

Fetma ökar risken för komplikationer under graviditet och ökar också risken att fostren får missbildningar. Detta medför således att fetma bland unga vuxna är allvarligt.

Fetmavård

Fetmavården för barn och ungdomar i Sverige är otillräcklig. Vårdresurserna är för närvarande små och kompetensen generellt låg bland potentiella vårdgivare. Kunskaper på området saknas i stor utsträckning och mer forskning på området behövs. Det hjälper inte att försöka göra något åt symptomen om man inte vet vad som ligger bakom beteendet. Det är angeläget att satsa mer pengar på forskning för att utreda de bakomliggande orsakerna till varför barn och vuxna ökar i vikt mer än vad som är bra för deras hälsa.

Stockholm den 26 september 2005

Ingemar Vänerlöv (kd)